Kulturutskottets betänkande

1982/83:26

om ungdoms- och nykterhetsorganisationer (prop. 1982/83:100 bil. 10 delvis)

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 1982/83:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) i fråga om anslag till ungdoms- och nykterhetsorganisationer och nio motioner med anknytning härtill. Utskottet tar även upp en motion om bidragssystem för vissa radioorganisationer.

ÅTTONDE HUVUDTITELN

1. **Statens ungdomsråd.** Regeringen har i proposition 1982/83:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkt B 51 (s. 120 och 121) föreslagit riksdagen att till Statens ungdomsråd för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 3 044 000 kr.

Motioner

I motion 1982/83:936 av Bertil Måbrink m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för att upprätta ett internationellt ungdomsläger i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion 1982/83:1317 av Karl Boo m. fl. (c) yrkas

1. att riksdagen hemställer att regeringen genomför en försöksverksamhet angående ungdomars delaktighet i närmiljön,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i övrigt anförs i motionen.

I motion 1982/83:1330 av Britt Mogård m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga,

14. att riksdagen beslutar avveckla statens ungdomsråd på sätt som i motionen anges,

15. att riksdagen till Statens ungdomsråd för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 044 000 kr.

I motion 1982/83:2151 av Margot Wallström m. fl. (s) yrkas – med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83:2150 – såvitt nu är i fråga

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att statens ungdomsråd bör ges i uppdrag att till regeringen föreslå riktlinjer för en försöksverksamhet i närmiljöer.

Rättelse: S. 2, rad 22 Står: ungdomsrådet Rättat till: ungdomsområdet

Utskottet

I propositionen föreslås att anslaget till statens ungdomsråd höjs med 101 000 kr. till 3 044 000 kr.

Enligt motion 1330 (m) bör riksdagen besluta att ungdomsrådet skall avvecklas. Rådets uppgifter att fördela bidragen till ungdomsorganisationerna bör föras över till skolöverstyrelsen. Som en konsekvens av detta förslag förordar motionärerna att rådets anslag minskas med 2 milj. kr. och att alltså för nästkommande budgetår 1 044 000 kr. skall anvisas under anslaget.

Riksdagen har på förslag av utskottet vid flera tidigare tillfällen (KrU 1980/81:25, KrU 1981/82:22) avslagit förslag om att lägga ned statens ungdomsråd. Utskottet anser att riksdagen inte har anledning att frångå sin tidigare uppfattning. Utskottets ställningstagande innebär att motionen i här aktuell del (yrkandena 14 och 15) avstyrks och att regeringens förslag till medelsanvisning tillstyrks.

I motion 1317 (c) föreslås att regeringen skall genomföra en försöksverksamhet om ungdomars delaktighet i närmiljön. Motionärerna understryker att det är angeläget att inför det av Förenta nationerna proklamerade världsungdomsåret 1985, ett målmedvetet försöks- och utredningsarbete kommer till stånd. Härvid bör barns och ungdomars aktiva roll i närmiljön stå i centrum. Detta arbete bör bygga på de synpunkter och förslag som lagts fram i rapporten Ej till salu.

Motionärerna presenterar vidare vissa övergripande synpunkter på inriktningen av insatserna på barn- och ungdomsområdet. Dessa som enligt yrkande 2 i motionen bör ges regeringen till känna går i huvudsak ut på följande. Kulturlivet bör ha en nära anknytning till närmiljön. Amatörkulturen bör utvecklas i samverkan mellan professionella konstnärer och amatörer och mellan olika åldersgrupper.

Regeringen gav i juli 1982 ungdomsrådet i uppdrag att utarbeta förslag till riktlinjer för insatser inför världsungdomsåret 1985. I en promemoria som fogades till regeringsbeslutet angavs bl. a. att dessa insatser huvudsakligen borde ligga på det lokala planet och ta sikte på att stärka ungdomars delaktighet i samhällsutvecklingen. Ungdomsrådet har i februari i år för regeringen redovisat en plan för hur världsungdomsåret 1985 skall genomföras i Sverige. I denna föreslår ungdomsrådet bl. a. att olika former av försöksprojekt skall initieras. Dessa skall syfta till att stärka närmiljöerna, skapa bättre uppväxtvillkor, motverka kommersialism och utveckla föreningsarbete. Regeringen har ännu inte tagit ställning till planen.

Utskottet vill vidare erinra om de uppgifter beträffande barn- och ungdomsfrågor som lagts på den i december 1982 tillkallade barn- och ungdomsdelegationen. I delegationens direktiv (Dir 1982:104) anförs bl. a. följande.

En annan viktig fråga som delegationen bör behandla är den kulturella och den sociala omgivning barnen lever i. Föreningar och folkrörelser spelar en

viktig roll för att kunna tillgodose de behov som barn och ungdomar har. En särskild fråga är därvid om folkrörelserna kan ta över vissa av de uppgifter, exempelvis när det gäller fritidsaktiviteter, som i dag samhället svarar för. Det är också viktigt att engagera kulturella institutioner mer i barn- och ungdomsverksamheten. Det bör ankomma på delegationen att diskutera hur det arbetet på detta område skall föras vidare.

Hos många ungdomar finns i dag en känsla av att stå utanför samhällsgemenskapen. Detta förstärks av en för våra förhållanden mycket stor ungdomsarbetslöshet, något som har effekter långt ner i åldrarna. Samtidigt är särskilt ungdomen utsatt för ett starkt kommersiellt tryck. Som en av delegationens viktigaste uppgifter framstår därför att diskutera på vad sätt man kan öka ungdomens motståndskraft mot en kommersialiserad fritid och stärka gemenskapen med och delaktigheten i samhället.

I betänkandet KrU 1982/83:24 behandlar utskottet bl. a. ställningstaganden i budgetpropositionen till kulturrådets förslag om ett nytt utvecklingsprojekt Kultur i närmiljö. Utskottet uttalar därvid att kulturrådet bör kunna stödja de aktiviteter som redan pågår inom olika närmiljöprojekt och därigenom medverka till att utveckla verksamheten. Rådet bör vidare verka för att en närmare samverkan mellan olika pågående projekt kommer till stånd och utveckla metoder för hur närmiljöprojekt kan läggas upp. I överensstämmelse med vad som anförs i propositionen säger utskottet att det starkt vill understryka vikten av stöd till sådana projekt som bedrivs av barn- och ungdomsorganisationerna själva. Kulturrådet bör därför ha ett nära samarbete med statens ungdomsråd.

Med anledning av de här aktuella motionsyrkandena vill utskottet liksom motionärerna framhålla att det är viktigt att man från statsmakternas sida uppmuntrar och stöder olika åtgärder som stimulerar ungdomar till egen aktivitet i enlighet med de riktlinjer som ungdomsrådet har angett.

Utskottet anser sig dock kunna konstatera att som i viss utsträckning redovisats i det föregående en rad aktiviteter av det slag som motionärerna efterlyser redan pågår eller planeras. Utskottet räknar därför med att förslagen i motionen kommer att beaktas utan något särskilt uttalande från riksdagens sida. Motionen avstyrks alltså.

Även det här aktuella förslaget i motion 2151 (s) tar sikte på verksamheten på barn- och ungdomsområdet inför världsungdomsåret 1985. I motionen hemställs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad motionärerna anfört om att statens ungdomsråd bör ges i uppdrag att till regeringen föreslå riktlinjer för en försöksverksamhet i närmiljöer. I den motivering till detta förslag som lämnas i motion 2150 (s) anför motionärerna att en framställning från ungdomsrådet att få initiera en försöksverksamhet i närmiljöerna inte kommenterats i budgetpropositionen. Flera kommuner har, sägs det, i remissvar över rapporten Ej till salu anmält intresse för en sådan försöksverksamhet.

Sedan motionen väckts har ungdomsrådet – som utskottet redovisat ovan – lämnat förslag till hur världsungdomsåret 1985 skall genomföras i Sverige. I planen ingår bl. a. olika former av försöksprojekt. Förslaget bereds f. n.

inom regeringskansliet. Mot denna bakgrund finner utskottet att motionärernas önskemål är tillgodosett.

I motion 936 (vpk) hemställs om åtgärder för att upprätta ett internationellt ungdomsläger. Motionärerna menar att ett sådant läger skall ingå som ett led i en aktiv fredsfostran. Barn och ungdomar från hela världen borde inbjudas genom resp. lands nationella ungdomsråd. De anser att lägret skall finansieras av svenska staten medan ansvar för organisation och genomförande bör vila på icke-statliga organisationer – i första hand Sveriges ungdomsorganisationers landsråd (SUL).

I sitt förslag till insatser inför världsungdomsrådet framhåller ungdomsrådet att detta år bör användas till att öka kunskapen bland ungdom i Sverige om ungdomars situation i andra länder. Världsungdomsårets tema Delaktighet – Utveckling – Fred måste ses i ett internationellt perspektiv. Bland de förslag till särskilda aktiviteter med internationell prägel som kan genomföras märks att i samarbete med SUL och resebyråer genomföra resor med ett studieinriktat program, i första hand till Östeuropa och länder i tredje världen.

Utskottet vill påpeka att varken ungdomsrådet eller SUL har fört fram propåer om ett internationellt ungdomsläger i Sverige. Läger där ungdomar från olika länder deltar ordnas regelmässigt av många olika föreningar och organisationer. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motion 936.

Utskottet hemställer

1. beträffande *avveckling av statens ungdomsråd*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1330 yrkande 14.
2. beträffande *medelsanvisningen till statens ungdomsråd*
   att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 och med avslag på motion 1982/83:1330 yrkande 15 till *Statens ungdomsråd* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 3 044 000 kr.,
3. beträffande *viss försöksverksamhet m. m.*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1317,
4. beträffande *försöksverksamhet i närmiljö*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:2151 yrkande 2,
5. beträffande *ett internationellt ungdomsläger*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:936.

2. **Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet.** Regeringen har under punkt B 52 (s. 121–124) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de förändrade regler för bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet som förordats i propositionen,

2. godkänna att bidrag utgår till tre nya organisationer enligt vad som förordats i propositionen,

3. till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 44 670 000 kr.

Gällande bestämmelser

Från anslaget utgår bidrag till den centrala verksamheten inom de ungdomsorganisationer som regeringen förklarat berättigade till statsbidrag enligt förordningen (1971:388) om statsbidrag till ungdomsorganisationer (ändrad senast 1982:293). Vidare utgår bidrag till vissa samarbetsorgan samt bidrag i särskild ordning till den centrala verksamheten inom vissa ungdomsorganisationer.

Statsbidrag till central verksamhet utgår enligt nyss nämnda förordning endast till organisation som bedriver verksamhet huvudsakligen bland barn och ungdom och som har minst 3 000 medlemmar i åldern 7–25 år samt lokalavdelningar i minst hälften av landets landstingskommuner.

Statsbidraget utgår i form av grundbidrag och rörligt bidrag. Grundbidraget utgör 295 000 kr. Det rörliga bidraget uppgår budgetåret 1982/83 till 25 kr. per medlem i intervallet 3 001–40 000 medlemmar och till 21 kr. per medlem över 40 000. Vid beräkningen av bidraget till vissa organisationer med verksamhet bland handikappade barn och ungdomar gäller att bidrag utgår om organisationen har mer än 1 500 medlemmar i åldern 7–25 år. Utöver grundbidrag utgår därvid rörligt bidrag även för antalet medlemmar i intervallet 1 501–3 000 varvid bidraget per medlem är 105 kr. I övrigt utgår bidrag enligt de generella bestämmelserna.

När ungdomsorganisation första gången erhåller statsbidrag för central verksamhet, utgår bidraget endast i form av grundbidrag. Grundbidraget nedsätts härvid till hälften av vad som eljest skolat utgå. Även för det andra redovisningsår för vilket organisation erhåller statsbidrag för central verksamhet utgår bidraget endast i form av grundbidrag men nu utan nedsättning.

Motioner

I motion 1982/83:750 av Eva Hjelmström m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen uttalar att Sveriges folkhögskoleelevers förbund bör erkännas såsom bidragsberättigad ungdomsorganisation.

I motion 1982/83:938 av Per Stenmarck (m) och Bo Arvidson (m) yrkas, såvitt nu är i fråga,

att riksdagen hos regeringen hemställer om sådana ändringar av förordningen (SFS 1971:388) om statsbidrag till ungdomsorganisationer att åldersgränsen begränsas till medlemmar i åldern 7–20 år,

att riksdagen till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.

Rättelse: S. 5, rad 16 Står: 1 kr. Rättat till: 21 kr.
rad 21 Står: 104 kr. Rättat till: 105 kr.

I motion 1982/83:1341 av Yvonne Sandberg-Fries m. fl. (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att Sveriges folkhögskoleelevers förbund förklaras som statsbidragsberättigad ungdomsorganisation.

I motion 1982/83:1848 av Larz Johansson m. fl. (c) yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om bidrag till Sveriges folkhögskoleelevers förbund.

I motion 1982/83:2177 av Ingemar Eliasson (fp) och Jan-Erik Wikström (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samhällets stöd till ideella organisationer.

Utskottet

I propositionen föreslås att helt grundbidrag skall utgå med oförändrat belopp dvs. 295 000 kr. I fråga om rörligt bidrag förordas att detta skall öka med 1 kr. per medlem till 26 kr. i intervallet 3 001–40 000 medlemmar. Samma ökning föreslås för sådana handikapporganisationer som har 1 501–3 000 medlemmar. Bidraget till dessa skall alltså utgå med 106 kr. per medlem. Tre nya organisationer föreslås bli bidragsberättigade, nämligen Sveriges kommunistiska ungdomsförbund, Grekiska riksförbundet och Turkiska riksförbundet. Regeringens medelsberäkning innebär att ett anslag av 44 670 000 kr. skall anvisas för ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Detta innebär en ökning med 1 475 000 kr. i förhållande till innevarande års anslag. Utskottet noterar att i denna ökning ingår som en delpost ett anslag av 725 000 kr. till de politiska ungdomsorganisationerna. Detta anslag, som utgår under innevarande budgetår, är ett särskilt stöd som utgår till de politiska ungdomsförbunden för verksamhet i samband med det allmänna valet år 1982. Detta särskilda bidrag bör alltså inte ingå i medelsberäkningen för budgetåret 1983/84. Anslaget bör därför minskas med 725 000 kr. i förhållande till regeringsförslaget.

I motion 938 (m) hemställs om sådana ändringar av förordningen om statsbidrag till ungdomsorganisationernas centrala och lokala verksamhet att endast medlemmar i åldern 7–20 år skall medräknas vid bidragsgivningen. Motionärerna anför att många av de undersökningar som gjorts tyder på att åldersgruppen mellan 20 och 25 år tillhör de mest köpstarka. Statliga och kommunala bidrag behöver knappast utgå till denna åldersgrupp, menar de. Genom att sänka åldersgränsen skulle det enligt motionärerna vara möjligt att minska anslaget till totalt 40 000 000 kr., vilket de även föreslår. Utskottet är inte berett att förorda en sådan förändring av reglerna för statsbidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Motionen i här aktuella delar avstyrks.

Förslag som syftar till att ytterligare en organisation – Sveriges folkhögskoleelevers förbund – skall bli bidragsberättigad förs fram i motionerna 750 (vpk), 1341 (s) och 1848 (c). Som skäl för förslagen anför motionärerna bl. a.

att förbundet organiserar eleverna vid 80 % av folkhögskolorna i landet och att det uppfyller kraven för att bli berättigat till statsbidrag. Det påpekas att om organisationen blir bidragsberättigad möjligheter öppnas att få del av andra stödformer, framför allt från landsting och kommuner.

Sveriges folkhögskoleelevers förbund erhåller – som redovisas i motionerna – sedan början på 1970-talet ett stöd till sin verksamhet från anslaget till skolöverstyrelsen. Bidraget uppgår för budgetåret 1982/83 till 173 500 kr., vilket i stort sett motsvarar ett halvt grundbidrag, dvs. det bidrag som utgår när en ungdomsorganisation första gången erhåller statsbidrag för central verksamhet.

År 1982 har förbundet för första gången sökt om att bli bidragsberättigat enligt förordningen (1971:388) om statsbidrag till ungdomsorganisation. Utskottet noterar i detta sammanhang att Elevorganisationen som nu erhåller stöd i särskild ordning enligt statens ungdomsråd borde erhålla bidrag enligt förordningens bestämmelser.

Utskottet anser sig bl. a. med hänsyn till rådande budgetläge inte böra tillstyrka ifrågavarande motionsyrkanden.

I motionerna hävdas att förbundet om det blev statsbidragsberättigat även skulle få möjligheter att få ekonomiskt stöd från landsting och kommuner. Enligt motion 1848 skulle ett villkor för att erhålla sådana bidrag vara att organisationen är statsbidragsberättigad. I detta sammanhang vill utskottet erinra om sitt uttalande våren 1982 (KrU 1981/82:22) med anledning av förslag om åtgärder för att vissa föreningar som inte tillhör någon riksorganisation men i övrigt uppfyller bidragskraven skall kunna erhålla kommunala bidrag och landstingsbidrag. Utskottet framhöll att regeringen med hänsyn till kommunernas självbestämmanderätt inte kan ålägga dem att lämna bidrag till frivillig lokal organisationsverksamhet. Däremot är det givetvis så, sade utskottet, att utformningen av statsbidragssystemet inte innebär något hinder för kommuner och landsting att fritt pröva frågan om resp. lokala eller regionala bidrag.

Utskottet vill också erinra om att flera landsting och kommuner redan nu lämnar bidrag till organisationer vilka inte är statsbidragsberättigade ungdomsorganisationer.

Förslaget i propositionen om bidrag till tre nya organisationer föranleder ingen erinran. Förslaget tillstyrks alltså.

I detta sammanhang behandlar utskottet även förslaget i motion 2177 (fp) att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om samhällets stöd till ideella organisationer. Vad motionärerna åsyftar är ett uttalande av innebörd att det är nödvändigt att folkrörelserna utan hinder av ovidkommande styrning eller prioriteringar från stat och kommun kan arbeta med utgångspunkt i sina egna grundläggande värderingar. De säger att det viktigaste inte är ett ökat ekonomiskt stöd för vilket det f. n. inte finns förutsättningar. Det viktigaste är i stället att man inom föreningslivet vet sig kunna räkna med statsmakternas och de kommunala beslutsfattarnas sakliga

uppskattning av de ideella insatserna.

Den verksamhet som bedrivs av folkrörelserna och det ideella föreningslivet är av största betydelse för vårt samhällsliv. Demokratifrågorna har nära anknytning till folkrörelsernas roll i samhället. En mycket positiv syn på folkrörelserna och det ideella föreningslivet har också präglat en rad reformer under senare år. En sådan inställning kommer även till uttryck i årets budgetproposition. Civilministern erinrar där (prop. 1982/83:100 bil. 15) om att statens, landstingskommunernas och kommunernas beslut i hög grad påverkar förutsättningarna för folkrörelsernas möjlighet att arbeta. Han understryker att olika åtgärder måste utformas på ett sådant sätt att folkrörelserna bereds största möjliga verksamhetsutrymme. En grundläggande princip är att organisationerna i kontakt med olika samhällsnivåer förblir fria och självständiga. Det framhålls att en särskild referensgrupp för folkrörelsefrågor (Kn 1976:A) kommer att fortsätta det översynsarbete rörande relationerna mellan samhället och folkrörelserna som pågått under senare år och som bedrivs i nära samverkan med folkrörelserna.

Utskottet vill i likhet med motionärerna understryka vikten av att principen om organisationernas fria och självständiga ställning iakttas på alla nivåer. Med hänsyn till vad som anförts anser utskottet att en särskild framställning från riksdagens sida enligt motion 2177 inte är påkallad.

Utskottet hemställer

1. beträffande *ändring av åldersgränsen*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:938 i ifrågavarande del,
2. beträffande *ändrade regler för bidrag*
   att riksdagen godkänner de förändrade regler för bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet som förordas i proposition 1982/83:100,
3. beträffande *bidrag till nya organisationer*
   att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 och med avslag på motionerna 1982/83:750, 1982/83:1341 och 1982/83:1848 godkänner vad som förordas i propositionen,
4. beträffande *betydelsen av ideella insatser*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:2177,
5. beträffande *medelsanvisningen*
   att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 och med avslag på motion 1982/83:938 i ifrågavarande del till *Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 43 945 000 kr.

3. **Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet.** Regeringen har under punkt B 53 (s. 124 och 125) föreslagit riksdagen att till Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 89 610 000 kr.

Motion

I motion 1982/83:938 av Per Stenmarck (m) och Bo Arvidson (m) yrkas, såvitt nu är i fråga,

att riksdagen till Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.

Utskottet

I propositionen föreslås ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat anslag av 89 610 000 kr. Som utskottet redovisat i det föregående föreslås i motion 938 (m) att bidragsreglerna ändras så att den övre åldersgränsen sänks från 25 år till 20 år. Motionärerna anser att den föreslagna sänkningen av åldersgränsen medför att anslaget skulle kunna minskas med 19 610 000 kr. till totalt 70 000 000 kr.

Utskottet, som avstyrkt förslaget om en förändring av bidragsreglerna i fråga om statsbidraget till central verksamhet, avstyrker även motionen i vad avser en ändring av åldersreglerna och en nedskärning av anslaget till det lokala stödet.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 och med avslag på motion 1982/83:938 i ifrågavarande del till *Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 89 610 000 kr.

4. **Bidrag till ferieverksamhet inom ungdomsorganisationerna.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 54 (s. 125 och 126) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till ferieverksamhet inom ungdomsorganisationerna* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 8 800 000 kr.

5. **Bidrag till Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning.** Regeringen har under punkt B 55 (s. 126 och 127) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 2 555 000 kr.

Utskottet

I propositionen framhålls att Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), som har en nära anknytning till folkrörelserna och breda kontakter med skola och massmedier, kan fylla en viktig roll i fråga om informationsverksamhet bland barn och ungdomar. Den minskning av

anslaget med ca 100 000 kr. som föreslås beror på att medlen för lönekostnader för två tjänster vid dokumentationscentralen enligt förslag från skolöverstyrelsen i fortsättningen skall beräknas under anslaget Skolöverstyrelsen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 2 555 000 kr.

6. **Organisationsstöd till vissa nykterhetsorganisationer m. fl.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 56 (s. 128) och hemställer

att riksdagen till *Organisationsstöd till vissa nykterhetsorganisationer m. fl.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 14 880 000 kr.

7. **Motion om bidrag till vissa radioorganisationer.** I motion 1982/83:239 av Gunnar Björk i Gävle (c) och Karl Boo (c) yrkas att riksdagen begär att regeringen förordar ett bidragssystem eller direkta anslag för de radioorganisationer som står utanför bidragssystemen.

Frågan om ett statligt stöd till de fem radioorganisationer som är etablerade i hela landet har behandlats i flera olika sammanhang, säger motionärerna. De påpekar att utredningen om statens stöd till folkrörelserna i betänkandet (SOU 1979:60) Bidrag till folkrörelser föreslagit att radioorganisationerna skulle erhålla ett statligt stöd. Vidare har statens ungdomsråd prövat ansökningar om bidrag från dessa organisationer.

Motionärerna anför att sedan utredningen lagt sitt förslag de ekonomiska problemen för några av radioorganisationerna har förvärrats. Det är därför rimligt att frågan nu åter prövas.

Utredningsförslag m. m.

I betänkandet (SOU 1979:60) Bidrag till folkrörelser redovisas att det finns fem radioorganisationer med riksomfattande spridning, nämligen DX-alliansen, Frivilliga radioorganisationen (FRO), Föreningen Sveriges Sändareamatörer (SSA), Svenska radioföreningen Tellus, Svenska privatradioförbundet.

I betänkandet lämnas bl. a. följande uppgifter rörande organisationernas verksamhet, medlemmar m. m.

Frivilliga radioorganisationen (FRO) som har totalt ca 4 000 medlemmar bildades 1945 och har till syfte att utbilda signalister till bl. a. tjänstgöring i hemvärnet.

Föreningen Sveriges sändareamatörer (SSA) bildades 1925 och har ca 7 000 medlemmar.

Föreningen är en politiskt och religiöst obunden sammanslutning av personer som sysslar med radioexperiment på av statliga myndigheter upplåtna frekvensområden. SSA har bl. a. till ändamål

att tillvarataga medlemmarnas gemensamma intressen och befrämja en snabb utveckling av verksamheten att den består och vidgas,

att bland medlemmarna verka för ökade tekniska kunskaper och god radiotrafikkultur för att därigenom åstadkomma en kår av kunniga sändareamatörer.

Den regionala organisationen består av åtta distrikt enligt televerkets indelning. I samtliga landsting finns lokala klubbar.

Föreningen ger ut en tidskrift och får distributionsstöd som för år 1978 uppgick till 16 810 kr.

Kostnader för central verksamhet uppgår till ca 600 000 kr. varav ca 560 000 kr. täcks av medlemsavgifter och resterande huvudsakligen genom räntor och viss försäljningsverksamhet.

På central nivå har föreningen fem anställda, två på heltid och tre på deltid.

SSA är anslutet till International Amateur Radio Union.

DX-alliansen bildades 1956 av ett antal svenska radioklubbar och slogs 1969 samman med Sveriges DX-Förbund och Riksförbundet DX-alliansen (DX-ing = att lyssna på utländsk radio).

Förbundet skall sprida information om utlandslyssnandets möjligheter, verka som riksförbund, producera radioprogram, engagera utländska kringresande föreläsare, anordna träffar och internationella möten årligen, sälja utrustning till självkostnadspris, ge ut tidningar samt ta fram kurser för grundskolans Fritt Valt Arbete och SIA. Internationell verksamhet: Varje år arrangeras i Sverige ett stort internationellt radiomöte.

Vid början av år 1979 hade förbundet 2 281 medlemmar varav ca 65 procent under 25 år.

I fråga om regional och lokal organisation redovisas att förbundet har 41 lokalavdelningar (klubbar). Lokalavdelningarna är indelade i distrikt omfattande tre–fyra län; distrikten anordnar bl. a. regionala möten. Flera klubbar har också bildat lokala samarbetsgrupper då man samarbetar om t. ex. tidningsutgivning, närradio, lyssnarläger m. m.

Förbundet ger ut två tidskrifter. År 1978 uppgick tidskriftsstödet till 7 035 kr.

Kostnader för central verksamhet uppgick till 114 632 kr.

Beträffande antal anställda centralt redovisas att förbundet genom samarbetsavtal med Svenska radioföreningen Tellus kan utnyttja sex arkivtjänster samt en tjänst som arbetsledare för central administration, tryckning, distribution etc.

Svenska privatradioförbundet (SPRF) bildades år 1970 och har ca 16 000 medlemmar.

Förbundets uppgift är:

att vara en ideell riksorganisation inom privatradioverksamheten,

att främja och utveckla privatradion som kommunikationsmedel och därvid tillvarata medlemmarnas gemensamma intressen,

att initiera samt hjälpa och bistå klubbar och distrikt med dess verksamhet särskilt bland barn och ungdom,

att representera Sverige i internationella privatradiofrågor.

I fråga om regional och lokal organisation redovisas att distrikten f. n. är i ett uppbyggnadsskede.

Förbundet ger ut en tidskrift, Svensk Privatradio. Förbundet får presstöd som för 1978/79 uppgick till ca 30 000 kr.

Kostnader för central verksamhet uppgår till ca 272 000 kr.

Svenska radioföreningen Tellus bildad år 1972 har ca 5 000 direktanslutna medlemmar samt ett antal f. n. ej specificerade kollektivt anslutna medlemmar.

Beträffande inriktning och verksamhet anges att föreningen är en ideell opolitisk sammanslutning av radiointresserade med ändamål att:

dels svara för radiokommunikationer i samband med tävling och annat arrangemang,

dels biträda med radiokommunikation i samband med samhällsinsatser för livräddning eller skadebegränsning, såsom skallgång, spaningsverksamhet eller verksamhet av annan art,

dels genom trafikledning, med ledning av bestämmelserna för radiotrafik, verka för att medlemmarnas radiotrafik sker med god radiodisciplin och korrekt handhavande av radioanläggning,

dels bedriva ungdomsverksamhet, med såväl radio och handhavande, som allmän inriktning,

dels bedriva verksamhet, som befrämjar aktiviteter för handikappade,

dels verka för utvecklande av samaritverksamhet.

Den regionala och lokala organisationen består av 17 distrikt (landstingsområden) samt ett 40-tal regioner (avdelningar).

Föreningen ger ut tidskriften Tellus-Nytt samt Tellus Produkt-Info.

Föreningen får tidskriftsstöd.

Kostnaderna för central verksamhet uppgår (1978) till ca 290 000 kr.

Föreningen har tio anställda varav en kamrer och arbetsledare samt sex arkivanställda plus resterande beredskapsarbete för ungdom.

I fråga om bidrag till organisationerna anfördes i betänkandet bl. a. följande.

Av de nämnda organisationerna är det endast FRO som f. n. får reguljärt statligt verksamhetsstöd. FRO har för 1978/79 tilldelats 260 000 kr. till allmän ledning och förbandsverksamhet samt 1 435 000 kr. till utbildning ur anslaget F 19 Frivilliga försvarsorganisationer. Övriga organisationer har

enbart fått statsbidrag i form av stöd till tidskrifter.

Till Riksförbundet DX-alliansen har tidigare utgått statligt stöd ur bidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet – senast 176/77 då förbundet fick bidrag som s. k. tröskelorganisation.

I sin petita för 1979/80 behandlade statens ungdomsråd ansökningar om bidrag ur anslagen till ungdomsorganisationerna från fyra olika radioorganisationer. Det kan också nämnas att ett visst samarbete inletts mellan radioorgansiationerna, vilket bl. a. tagit sig uttryck i samarbetsavtal mellan Tellus och DX-alliansen samt mellan FRO och SSA.

Utredningen har den 17 april 1979 haft en sammankomst med radioorganisationerna för diskussion om bidragsfrågor. Vid sammankomsten deltog alla nämnda organisationer utom FRO. Organisationerna framhöll under överläggningen att bl. a. bredden av deras verksamhet motiverar ett samhällsstöd. De påpekade att deras verksamhet inte enbart är knuten till begreppet "radio" – den omfattar också verksamhet av social karaktär med insatser bland handikappade, sjukvårds- och vägsamaritverksamhet, livräddning och skadebegränsning.

Från organisationerna uttalades också, att en lämplig stödform vore en konstruktion liknande den som gäller för bidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Det är dessutom viktigt, ansåg organisationerna, att få stöd även på det lokala planet.

Utredningen ansåg att ett statligt bidrag borde utgå till radioorganisationerna. Detta borde dock inordnas i någon redan existerande bidragsform. I detta sammanhang anfördes bl. a. följande.

FRO får som tidigare nämnts f. n. stöd från bidraget till Frivilliga försvarsorganisationer och bör även fortsättningsvis få bidrag på detta sätt. Eftersom alla radioorganisationer i något sammanhang ansökt om att bli godkända som statsbidragsberättigade ungdomsorganisationer kan det inte anses uteslutet att någon framdeles blir upptagen som sådan. Allmänt sett bör dock en annan stödform gälla i detta fall. Av nu utgående statliga stöd synes bidraget till centrala amatörorganisationer vara det anslag som närmast kunde vara tillämpligt för sådana radioorganisationer som inte får bidrag till central verksamhet på annat sätt.

I enlighet härmed föreslog utredningen, att statsbidrag till sådana radioorganisationer som inte får statligt stöd till central verksamhet på annat sätt fr. o. m. budgetåret 1980/81 borde utgå ur bidraget till centrala amatörorganisationer.

Då det f. n. saknas klara normer för bidraget till centrala amatörorganisationer ansåg utredningen att det var svårt att exakt beräkna storleken av ett stöd till radioorganisationer. Utredningen utgick dock från att ett stöd till dessa borde ligga på minst 50 000–100 000 kr. per organisation.

Kulturrådet anförde i sitt remissvar över utredningens förslag att radioorganisationernas verksamhet inte kunde anses tillhöra kulturrådets ansvarsområde och därför inte borde erhålla stöd från anslaget Bidrag till kulturverksamhet inom organisationer.

Utskottet

Utskottet har i det föregående lämnat en redogörelse för de fem radioorganisationernas uppbyggnad och verksamhet samt för det förslag om statligt stöd till organisationerna som lagts fram i betänkandet (SOU 1979:60) Bidrag till folkrörelser. Av detta framgår bl. a. att organisationerna har en omfattande verksamhet. Den är inte enbart knuten till begreppet radio utan omfattar också verksamhet av social karaktär med insatser bland handikappade, sjukvårds- och vägsamaritverksamhet, livräddning och skadebegränsning. Organisationernas medlemskår har en bred förankring även åldersmässigt.

Utskottet är medvetet om att de ekonomiska villkoren för radioorganisationerna har försämrats sedan år 1979, då utredningen presenterade sitt förslag. För några av föreningarna är situationen prekär. Det torde i första hand gälla Svenska radioföreningen Tellus som av de fem organisationerna har den största centrala administrationen med ca tio anställda varav flertalet avlönas med s. k. lönebidrag.

Radioorganisationernas verksamhet är mycket mångsidig och berör därför verksamhetsområden vid flera olika departement. Det är enligt utskottets mening angeläget att frågan om statsbidrag till dessa organisationer tas upp till prövning inom regeringskansliet. Härvid bör de olika aspekterna av organisationernas verksamhet beaktas. Vad utskottet här anfört bör ges regeringen till känna.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motion 1982/83:239 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 3 maj 1983

På kulturutskottets vägnar
INGRID SUNDBERG

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Tore Nilsson (m), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Gunnar Thollander (s), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Eva Hjelmström (vpk), Stina Gustavsson (c), Lars Hjertén (m) och Björn Ericson (s).

Reservationer

1. Avveckling av statens ungdomsråd samt medelsanvisningen till statens ungdomsråd (punkt 1, mom. 1 och 2)

Ingrid Sundberg, Tore Nilsson, Gunnel Liljegren och Lars Hjertén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Riksdagen har" och slutar "medelsanvisning tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Förslag om att statens ungdomsråd skall avvecklas har förts fram vid tidigare riksmöten och därvid avslagits av riksdagen. I det nuvarande statsfinansiella läget har frågan fått förstärkt aktualitet. Utskottet delar motionärernas uppfattning att en avveckling nu skall ske och att rådets bidragsgivande uppgifter överförs till skolöverstyrelsen. För budgetåret 1983/84 bör ett anslag av 1 044 000 kr. upptas.

dels att utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avveckling av statens ungdomsråd*
   att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1330 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. beträffande *medelsanvisningen till statens ungdomsråd*
   att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 och med bifall till motion 1982/83:1330 yrkande 15 till *Statens ungdomsråd* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 044 000 kr.,

2. Viss försöksverksamhet m. m. (punkt 1, mom. 3)

Karl Boo (c) och Stina Gustavsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Med anledning" och slutar "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Med anledning av de här aktuella motionsyrkandena vill utskottet, i likhet med vad som sägs i motion 1317 (c), framhålla att det är viktigt att man från statsmakterna uppmuntrar och stöder olika åtgärder som stimulerar ungdomar till egen aktivitet i enlighet med de riktlinjer som anförs i motionen och som ligger i linje med vad statens ungdomsråd föreslagit.

Utskottet vill understryka det angelägna i att världsungdomsåret blir en del i ett målmedvetet utvecklingsarbete, där barnens och ungdomarnas aktiva roll står i centrum. Enligt utskottets mening är det mot denna bakgrund angeläget att omfattande försöks- och utvecklingsarbete i syfte att skapa förutsättningar för de många människornas delaktighet i närmiljön kan komma till stånd. Det är viktigt att försöks- och utvecklingsarbetet präglas av experimentlusta och vilja att pröva nya lösningar. Utskottet vill i likhet med motionärerna peka på åtgärder som överbryggar generationsklyftorna,

motionärerna peka på åtgärder som överbryggar generationsklyftorna, skolans samverkan med det omgivande samhället och nya initiativ på amatörkulturområdet som några givna utvecklingsfält. Enligt utskottets mening bör detta ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *viss försöksverksamhet m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1317 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Ett internationellt ungdomsläger (punkt 1, mom. 5)

Eva Hjelmström (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Utskottet vill" och slutar "motion 936" bort ha följande lydelse:

Fostran och utbildning av barn och ungdom spelar en viktig roll i arbetet för fred och avspänning. Utskottet delar motionärernas uppfattning att ett internationellt barn- och ungdomsläger skulle kunna utgöra ett led i en aktiv fredsfostran. Ett sådant läger, som bör genomföras varje år, skulle innebära möjligheter till personliga kontakter och kamratskap mellan olika länder och kontinenter. Svenska staten bör stå för finansieringen av lägret medan icke-statliga organisationer – Sveriges ungdomsorganisationers landsråd och fredsorganisationerna – bör svara för organisation och genomförande. Det av motionärerna föreslagna lägret skulle vara ett reellt bidrag från Sverige till den internationella kampen för fred. Med hänvisning till vad som anförts tillstyrker utskottet motion 936.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *ett internationellt ungdomsläger*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:936 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Bidrag till nya organisationer (punkt 2, mom. 3)

Eva Hjelmström (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Utskottet anser" och slutar "ifrågavarande motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionärerna att Sveriges folkhögskoleelevers förbund enligt förslag från statens ungdomsråd bör få rätt till bidrag enligt förordningen (1971:388) om statsbidrag till ungdomsorganisationerna. Förbundet organiserar eleverna vid 80 % av landets folkhögskolor. Visserligen erhöll förbundet ett verksamhetsbidrag från skolöverstyrelsen men som största riksorganisation inom folkhögskolesektorn har det stora kostnader för sin verksamhet.

Med hänsyn bl. a. härtill tillstyrker utskottet motion 750. Utskottets

ställningstagande innebär att motionerna 1341 och 1848 blir tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *bidrag till nya organisationer*
   att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 och motionerna 1982/83:1341 och 1982/83:1848 samt med bifall till motion 1982/83:750 godkänner vad utskottet anfört,

Särskilt yttrande (punkt 2, mom. 1)

Ingrid Sundberg, Tore Nilsson, Gunnel Liljegren och Lars Hjertén (alla m) anför:

I motion 938 (m) förordas sådana förändringar av förordningen om statsbidrag till ungdomsorganisationernas centrala och lokala verksamhet, att endast medlemmar i åldern 7–20 år skall medräknas vid bidragsgivningen. Samtidigt pågår diskussioner om att sänka den nedre åldersgränsen. Många kommuner tillämpar redan nu lägre åldersgränser alltifrån 0 år till 6 år.

En prövning av såväl övre som nedre åldersgräns är motiverad och bör ske i samverkan med ungdomsorganisationerna. En sådan översyn bör bl. a. ha som målsättning att sträva efter samma åldersgränser för stöd från stat, landsting och kommuner. Prövningen bör alltså omfatta fler frageställningar än de som nämns i motion 938.